

УДК 821.161.2.09 Т. Шевченко: 82-94 О. Барвінський

Ольга МЕЛЕНЧУК

Т. ШЕВЧЕНКО В МЕМУАРНІЙ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНІЙ СПАДЩИНІ О. БАРВІНСЬКОГО

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 1 (31).

Меленчук О. Т. Шевченко в мемуарній та публіцистичній спадщині О. Барвінського; 13 стор.; кількість бібліографічних джерел – 16; мова – українська.

Анотація. У статті здійснено огляд матеріалів публіциста, видавця, громадського діяча О. Барвінського, присвячених Т. Шевченкові. Зокрема взято до уваги публікації у газеті «Руслан», в якій досить широко представлена шевченкіана О. Барвінського. Акцентовано увагу й на спогадах публіциста, в яких висвітлюється громадсько-політичне та культурне життя західноукраїнських земель кінця XIX століття. У них автор наголошує, що великий вплив на пробудження національної свідомості галицької молоді справила творчість Т. Шевченка, особливий відбиток вона залишила на діяльності українських громад. З'ясовано, що шевченківська тематика у мемуарах О. Барвінського є однією з центральних. Це дає можливість вповні осягнути шевченкознавчий спадок дослідника. Проаналізовані публікації доводять, що О. Барвінський виступає у двох іпостасях: як популяризатор життя і творчості Т. Шевченка, а також як видавець його творів.

Ключові слова: «Руслан», «Громада», популяризатор, видавець, реферат, «Львівський боян», могила, рукописний.

Українська мемуаристика від часу свого зародження не лише утвердилася у загальнонаціональному культурному процесі, але достатньо збагатилася новими унікальними виданнями. Чимало щоденників, спогадів, листів відомих громадських і культурних діячів з'явилося у добу незалежної України (П. Куліша, М. Грушевського, С. Єфремова, В. Винниченка, Є. Чикаленка, Д. Дорошенка, О. Лотоцького, В. Липинського, Г. Костюка та ін.). Весь мемуарний спадок, який нині доступний і відкритий для загалу, – вагомий духовний набуток нації, що потребує нового прочитання, дослідження й аналізу.

На початку XXI століття світ побачило ще одне цінне перевидання мемуарів видатного українського історика, громадсько-політичного діяча, публіциста, педагога Олександра Барвінського. Перші дві частини «Споминів з мого життя» О. Барвінського були опубліковані за життя автора у 1913–1914 роках й охоплюють події від 1860 до кінця 1880 рр. Вдруге перший том спогадів побачив світ 2004 року. Том другий – частина третя та четверта спогадів О. Барвінського, охоплюють часовий проміжок з 1888 по 1908 роки й вперше надруковані 2009 року. Сучасне перевидання спогадів О. Барвінського дає змогу реконструювати перебіг подій в політичному та громадсько-культурному житті західноукраїнських земель у II пол. XIX ст.

О. Барвінський, будучи представником народолюбського напрямку, який зародився на противагу політичній течії – москвофільству на початку 60-х рр. XIX ст. в українському суспільно-політичному житті Західної України, у співпраці із колегами-побратимами Д. Тянячевичем, Ф. Заревичем, К. Горбалем, К. Климковичем,

К. Сушкевичем, С. Качалою, А. Вахнянином та ін., активною культурно-освітньою діяльністю сприяв пробудженню національної самосвідомості громадськості. Провідну роль у цьому напрямку відіграв «громадський рух», який спершу охопив Наддніпрянщину, а згодом поширився у Галичині. На кшталт київської «Старої громади» під керівництвом В. Антоновича, подібні громади організувалися при навчальних закладах Галичини. Це були студентські та учнівські організації, так звані «громади», діяльність яких спрямовувалася на поглиблене вивчення української мови, літератури, історії; збирали етнографічний та фольклорний матеріал, влаштовували літературні вечори і концерти. Як пише у спогадах О. Барвінський (спочатку був членом тернопільської, пізніше львівської «Громади»), «розбуджений народний рух спонукав отже її учитись основно своєї рідної мови, пізнати її красу і рідне письменство та свою бувальщину. Живо відчувала молодіж сю потребу, палала гарячим бажанем, гляділа того, чого не находила в школі, тоді ще німецькій, а викладною німецькою мовою і професорами в значній частині німцями. Заспокоювала сі свої гарячі бажання руська народолюбива молодіж в іншій, рідній школі, що задля тодішних обставин вела свою науку нишком, потай миру – в «Громаді», за прикладом В[еликої] України» [7, с. 79]. Діяльність громад сприяла пробудженню національної свідомості галицької молоді та вихованню значної кількості діячів українського національно-визвольного руху. Національний дух молоді кріпився завдяки ознайомленню та вивченню творів українських письменників. Центром зацікавлень галицьких громадівців став петербурзький журнал «Основа», «Записки о Южной Руси» П. Куліша, творчість І. Котляревського, Марка Вовчка, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка.

Важливу роль у розвитку українства не тільки на Наддніпрянщині, але й на Заході України відіграла творчість Т. Шевченка, особливо в осередках громад. «Тепер станув перед нами в цілій величчій своїй Тарас Шевченко з его високою поезією, – зауважує О. Барвінський. Доси ми дещо лише чули про него [...]. Перші твори Шевченкові, які ми почали читати, дістались нам у руки з «Вечерниць», опісля дещо прочитали ми з «Основи» і з того часу Шевченко став нашим «апостолом правди і науки». Его мучениче жите, яке ми пізнали [...] розжарили сю іскру народної свідомості і любови для свого народу, яка доси мов у попелі тліла в наших серцях, розвели з неї ясну полемін, що всіх нас обгорнула з'єдинених у «Громаді» і загрівала до сеї народної ідеї українсько-руської, якої таким голосним речником станув у наших очах Шевченко» [7, с. 83-84].

Пошевченківська доба – нова епоха в історії української культури. Зважаючи на важке становище України, на роз'єднаність її земель у II пол. XIX ст., народний поступ та розвиток, згуртування національних сил відбуваються насамперед під впливом Шевченкових ідей. Із Шевченка починається вимір власної духовності, формування світогляду та культури особистості. Тому не дивно, що кожен свідомий українець перш ніж осягнути висоти якої-небудь науки починав із Т. Шевченка. Серед західноукраїнських дослідників та вчених творчість Т. Шевченка вивчали І. Франко, М. Возняк, Ф. Колесса, О. Огоновський, С. Смаль-Стоцький, В. Сімович, В. Щурат, А. Вахнянин, Д. Танячківич та ін.

Вагоме місце Т. Шевченко зайняв і в житті О. Барвінського, свідченням чого є численні публіцистичні статті автора та шевченківська тематика у «Споминах із мого життя». На найбільшу увагу заслуговують публікації О. Барвінського, присвячені актуальним питанням шевченкознавства. Співпрацюючи з багатьма періодичними виданнями, у публіцистичних виступах автор незмінно апелював до постаті Т. Шевченка. Найбільше шевченкіана О. Барвінського представлена у газеті «Руслан», яка характеризується тематичною багатогранністю. Це публікації про вшанування пам'яті Т. Шевченка в Галичині, автор виступає справжнім літописцем подій з відзначення Шевченкових роковин: «Шевченкові поминки колись а нині» (1900), «Шевченкові роковини» (1908), «Тарасове свято у Львові» (1908), «Шевченкові роковини» (1909), «Пятьдесятілітє Шевченкової смерті» (1910), «Як пізнала Т. Шевченка в 60-х рр. XIX ст. тернопільська гімназійна молодіж» (1911), «Як то колись святкували Русини у Львові Шевченкові роковини?» (1911), «Заборона свята Шевченка в Київі» (1911), «З нагоди Шевченкових роковин» (1913); порушує проблему активізації видання творів Т. Шевченка й популяризації ім'я та текстів поета у Європі з нагальною потребою у перекладанні їх на європейські мови

(«Сорокдев'яти Тарасові роковини» (1910), «До святкування 50-ліття смерті Шевченка» (1910), «Перше виданє Шевченкових творів у Галичині» (1911), «Кілька заміток до століття уродин Шевченка» (1913)), акцентує на питанні спорудження пам'ятника Т. Шевченкові в Києві, щиро переймається його долею («Ще кілька заміток з історії Шевченкового пам'ятника» (1911), «Проекти Шевченкового пам'ятника» (1914)) тощо. О. Барвінський великі надії покладав на шкільну молодь й часто у своїх виступах апелював до неї, стверджував, що молоді люди, які свідомо долучаються до щорічних урочистих академій на пошанування пам'яті Т. Шевченка, згодом стануть послідовниками ідей поета. «Шевченко став світотчем шкільним, – пише О. Барвінський, – що шкільній молодіж присв'ячує глибокими правдами висловленими в своїх творах. [...] Тим способом кріпиться молодіж народним духом, переймається Тарасовими ідеями, які опісля, занявши прилюдні становища в суспільности, буде розповсюджувати в найширші верстви народу» [9, с. 1]. О. Барвінський переконував, що популяризувати Шевченка потрібно не тільки в Україні, але й за кордоном. Закликав більше перекладати твори поета іншими мовами й до ювілейних роковин – 50-річчя з дня смерті – зібрати в одне видання усі переклади, друковані в різноманітних збірниках та часописах. Серед перекладачів творів Т. Шевченка, імена яких пов'язані із Західною Україною, Буковиною зокрема, і чий переклади з часом почали забуватися, О. Барвінський згадував австрійського поета, одного із фундаторів німецькомовної шевченкіани – Йоганна Обріста, який протягом 1868–1873 рр. працював гімназійним учителем у Чернівцях, автор книги «Тарас Шевченко, малоросійський поет. Біографічний нарис з додатком спроб вільних переспівів його поезій» (1870). Мовив і про Карла-Еміля Францоуза, який у книзі «Від Дону до Дунаю» (1889) високо оцінив поезію Т. Шевченка, вказував на переклади буковинського педагога, культурного діяча С. Шпойнарівського, галицького педагога та історика П. Скобельського та ін. [1, с. 1]. О. Барвінський відстоював нагальну потребу такого оновленого видання, яке б нагадало імена перекладачів та склало неабияку цінність в історії світової шевченкіани. З іншого боку поява збірника перекладів творів Т. Шевченка розв'язала б питання «перекручування» думок, ідей поета у зарубіжній критиці. О. Барвінський гостро засуджував тих, хто намагався оцінювати творчість Т. Шевченка крізь призму поверхового знання його творів. Яскравий приклад такої критики – стаття «Псевдокритики Шевченка», вміщена у «Руслані» (1914), в якій автор розвінчує публікації про Т. Шевченка, зосібна російських та польських критиків, загострює увагу на особливо суперечливих поглядах щодо життя та творчості поета, наголошуючи, що «всякі сторонництва політичні й суспільні намагалися его

твори нагнати до своїх партійних засновків, одні вважали его соціалістом, інші атеїстом, одні іредентистом апостолом ненависти, різні, другі націоналістом і т.п. Всі ті і тим подібні голоси були односторонніми поглядами, основаними або на тенденційним накручуванню виімок з Шевченкових творів, або на незрозумінню їх, або на поверховнім осуді» [6, с. 1]. До таких О. Барвінський зараховує публікації, які з'явилися на сторінках видань «Gazeta Wieczorna», «Słowo polskie», де всіляко польськими дописувачами спотворювався образ Т. Шевченка та українського письменства в цілому. Натомість висловлює пораду перед тим, як щось писати про Т. Шевченка, варто хоча би познайомитися із студіями польських авторів, зокрема Л. Совінського, А. Горзавчинського, проте і вони не позбавлені тенденційності й подекуди носять дискусійний характер.

О. Барвінський не тільки популяризував творчість поета, долучався до організації та брав участь у роковинах пам'яті Т. Шевченка, але й був активним дослідником Шевченкового слова. Праця «Тарас Шевченко – апостол правди і науки, учитель людства», яка з'явилася з-під пера О. Барвінського, стала однією з перших західноукраїнських науково-педагогічних розвідок про Т. Шевченка. Крім того, О. Барвінський уклав перший науковий статут Товариства імені Шевченка та під його керівництвом місцева громада ініціювала перше в Галичині видання творів Т. Шевченка.

Галицькі «громадівці» чи не найбільше прислужилися поширенню та розповсюдженню творів Т. Шевченка серед широких мас населення. О. Барвінський пригадує, як доводилося збирати по крихтах, розпорошені по тогочасних друкованих виданнях твори поета, ретельно їх переписувати та водночас вивчати напам'ять, оскільки петербурзьке видання «Кобзаря» у Західній Україні було рідкістю. Справжньою знахідкою для «громадівців», за твердженням О. Барвінського, виявився рукописний Шевченків «Кобзар» о. М. Михалеви́ча, яким послуговувалася вся молодь. Переписування творів Т. Шевченка стало певною альтернативою у розповсюдженні поетового слова. Та це не вирішувало головної проблеми – малодоступності творів Т. Шевченка. Тому в О. Барвінського та ще кількох товаришів-однодумців визріла ідея видати у Львові збірник творів Т. Шевченка. До цього збірника мали увійти поезії, які друкувалися у «Вечерниці», «Меті», петербурзькій «Оснoві», а також із рукописного «Кобзаря», переписаного о. М. Михалеви́чем [7, с. 108-109]. Задумане вдалося втілити в життя. У 1867 р. з'явився друком перший том найповнішого збірника Шевченкових творів під назвою «Поезії Тараса Шевченка», а згодом – 1869 року і другий. Про історію видання творів Т. Шевченка детальніше повідомляється у статті О. Барвінського «Перше видане Шевченкових

творів у Галичині» (1911), в якій автор згадує тих, завдяки кому збірник побачив світ. Ініціювали видання до друку О. Барвінський разом з товаришами-однодумцями, тоді студентами Львівської духовної семінарії, – Г. Рожанським, пізніше відомий галицький громадський діяч у Калушині, де перебував на парафії, член Товариства ім. Т. Шевченка й «Просвіти» [16] та Г. Боднар, потім священник у с. Свистільники на Рогатинщині. Але, як зауважує О. Барвінський, «як-небудь се видане має певні недостачі а іменно щодо упорядкування, перевірення текстів і коректи, все ж таки на ті часи давало воно в руки ширших кругів руської суспільности в Австрії найповніший збірник Шевченкових творів (бо видане Кожанчикова з 1867 року було також великою рідкістю в Галичині і на Буковині та багато місць вичеркнула цензура), поки появилось видане 2-томове «Кобзаря» у Празі, а пізніше 4-томове видане Наукового Товариства ім. Шевченка під редакцією доктора Омеляна Огоновського. Ми дали суспільности те, на що спромоглися тоді наші слабі сили [7, с. 109]». Тоді поява першого видання творів Т. Шевченка у Галичині навіть попри численні помилки і пропуски, зумовлені відсутністю в упорядників Шевченкових автографів та досвіду підготовки науково-критичного видання, стало важливим кроком на шляху наближення Шевченка до простого люду.

Широка видавнича діяльність О. Барвінського сприяла розповсюдженню низки творів українських авторів у Галичині, зокрема І. Котляревського, Г. Квітки-Оснoв'яненка, Є. Гребінки, П. Гулака-Артемовського, Марка Вовчка, О. Стороженка, Т. Шевченка тощо. Тісна співпраця із П. Кулішем, дала можливість О. Барвінському підготувати та видати «Руську Читанку для вищої гімназії». Цінні поради щодо авторів та їхніх творів знайдемо у листах П. Куліша до О. Барвінського, вміщені у додатку до першої частини «Споминів з мого життя». Тут виявиться чимало вказівок П. Куліша щодо творів Т. Шевченка, а, отже, підбірка текстів поета до читанки відбувалася під безпосереднім керівництвом П. Куліша. Завдяки плідній співпраці між галицькими та наддніпрянськими українцями у справі видання текстів Шевченка, розділена Україна між двома імперіями, об'єднала свої сили в національно-культурному поступі. Розповсюдження творів Т. Шевченка в Галичині, особливо тих, які були заборонені у Росії, наприклад, поеми «Сон», «Кавказ», що увійшли до збірника «Поезії Тараса Шевченка» (1867–1869), мали неабиякий вплив на формування національної свідомості галичан.

Крім популяризації творів Т. Шевченка, заходами «громадівців» у Галичині почали щорічно вшановувати пам'ять великого українця. На той час організувати шевченківське свято було надто складно. Як пригадує О. Барвінський, «але як же ж

слабо бив ще тоді живчик нашого народного життя, як мало було ще сил до прилюдної вияви свого естествованія, як трудно було ще устроїти у Львові деклямаційно-музикальні вечорниці! Старшої інтелігенції, перенятої українсько-народною ідеєю, було вельми мало, а також світської академічної молодіжці було тоді ще дуже не багато. [...] Не було отже ще ні «Просвіти», ні «Товариства ім. Шевченка», ані якого-небудь музичного чи співацького товариства. Та й наша музична творчість була тоді ще у сповиточку» [7, с. 121]. Уперше заупокійне богослужіння за Шевченком було проведено в новозбудованій церкві святої Параскеви у Чернівцях 1864 року. А вже за рік Шевченкові роковини стають традиційними для багатьох міст Західної України, зокрема започатковує традицію вшанування пам'яті поета Перемишль, далі Львів. Зокрема у західноукраїнській столиці перший шевченківський концерт організував А. Вахнянин 1865 року, згодом під його керівництвом подібні заходи стають звичними у Львові. З часом географія міст, в яких вшановують пам'ять поета, починає розширюватися. Із 80-х рр. XIX ст. Шевченкові роковини започатковуються у Тернополі, Станіславові (нині Івано-Франківськ), Чернівцях, Коломиї. Традиційно шевченківські вечори мали умовну композицію й поділялися на дві частини: літературну і музичну. Літературна – включала декламування творів поета й виголошування рефератів про життя і творчість Шевченка; а музична, як правило, доповнювала офіційну літературну. До речі, той, хто був присутній на шевченківському концерті, який відбувався в приміщенні товариства «Руської бесіди» у Львові 10 квітня 1868 року, вперше мав змогу почути незабутні мелодії М. Лисенка, який на той час навчався у консерваторії за кордоном й на прохання галичан написав музику до Шевченкового «Заповіту». Про цей факт відомо зі «Споминів...» О. Барвінського, де автор зазначив, що це поклато початок Лисенкової шевченкіани, бо згодом, упродовж багатьох років, композитор невтомно звертався до лірики Т. Шевченка. З 1868 року М. Лисенко утверджується в українській культурі як найкращий інтерпретатор творчості Тараса Шевченка, розпочавши велику серію творів під назвою «Музика до “Кобзаря”», до якої увійшло майже 90 різножанрових вокальних номерів. «[...] Се виявило вже тоді незвичайний і великий талант нашого митця, – пише у спогадах О. Барвінський, – і дала неперечно почин до того, що він (тобто М. Лисенко. – О. М.) Тарасові пісні додав ще орлиних крил своїми композиціями, та тим способом причинився до того одушевлення щиро народною поезією і музикою, яке захопило вельми широкі верстви нашого народу [7, с. 121]». Із галицьких композиторів до творів Шевченка звертався М. Вербицький, який теж написав музику до «Заповіту», А. Вахнянин, автор музики до драми Тараса Шевченка «Назар Стодоля». На Галичині

ідейними натхненниками Шевченківських заходів були, як правило, «просвітяни», члени товариства «Руська бесіда», активно долучалося хорове товариство «Львівський Боян», засноване в 90-х рр. XIX століття, метою якого стало плекання української народної музики й незмінна участь в Шевченківських вечорах. «Львівський боян» як і музичне товариство «Буковинський боян», поширюючи народні мотиви, будили національну свідомість широких мас, утверджували думку про окремішність існування українського народу.

Цінним матеріалом у спогадах О. Барвінського є нотатки його подорожей Україною, до таких належать розлогі описи з унікальними подробицями мандрівки до Києва у серпні 1885 року. Особливу увагу привертає зворушлива розповідь автора про сакральну серцевину України – могилу Т. Шевченка у Каневі. До місця останнього спочинку Т. Шевченка на Чернечій горі безперервно стікається люд, щоб вклонитися перед пам'ятником поета. І тому кожний свідомий українець вважав святом обов'язком бодай раз у житті торкнутися землі вічної оселі Т. Шевченка. Реалізував свою заповітну мрію й О. Барвінський. «У мене мимохіть хлинули сльози, – зазначає автор у спогадах, – скоро тільки вступив я на могилу безсмертного батька України-Руси. В моїй душі ожили всі спомини про гірку долю великого мученика народного і налягли важким каменем на мою грудь. [...] Я чувся щасливим, що на моєму віку довелось мені на далекій Україні звідати могилу генія, котрого великий дух віродив нашу Галичину, натхнув її новим життям, витичив нам просту дорогу до нашого народного розвитку. З тою вірадою, з вірою в невмирущу життєвість нашого народу, з повною надією на не пропащу силу слова безсмертного Тараса, зійшов я з его могили» [7, с. 357-358]. Цікавим місцем у мемуарах О. Барвінського – факти з історії впорядкування могили Т. Шевченка з новими подробицями, почутими від сторожа, доглядача могили, канівського міщанина І. Йодловського, з яким галичанин щиро заприятелював у день свого приїзду.

А вже згодом О. Барвінський пригадує чергову поїздку до Києва 1888 року на запрошення О. Кониського долучитися до відзначення роковини пам'яті Т. Шевченка на Великій Україні. Це була добра нагода ще й налагодити зв'язки між Наддніпрянщиною та Галичиною. Для О. Барвінського подібні подорожі були особливо корисними, бо давали змогу не тільки познайомитися та побачитися із відомими постатями того часу, зокрема М. Чалим, П. Житецьким, І. Нечуєм-Левицьким, К. Михальчуком, Т. Рильським, В. Смирненком, В. Антоновичем, але й донести до української громадськості, як протікає життя на території Австро-Угорської імперії. Роз'єднаність українських земель ніяким чином не позначалася на культурному взаємовпливі – підкреслює О. Барвінський. Такі зустрічі гуртували, єднали у

спільній справі – нести українське слово та думку у широкі маси. О. Барвінський не переставав дивуватися, як завзято та безстрашно «закордонна» українська громадськість вшановувала пам'ять Т. Шевченка, бо «навик до прилюдних обходів Тарасових роковин в Галичині і не міг собі навіть уявити, як-то наші земляки під зорким оком російської поліції поминають безсмертного Кобзаря України» [7, с. 394]. На Наддніпрянщині заходи на пошанування пам'яті Т. Шевченка організовувалися зосібна таємно, у приватних оселях, в умовах посиленої конспірації. «Як перші християни по катакомбах, так і молоді ісповідники Тарасових ідей збиралися в тихомолку, щоби помянути батька України – «незлим, тихим

словом», – зазначає О. Барвінський. І по тих закутках закривалися, кріпилися і росли молоді серця народним духом до трудної громадської праці, поки їм буде спроможно стати на виднощі і прилюдно ісповідувати народну українсько-руську ідею» [9, с.1].

О. Барвінський належить до славної когорти діячів національно-культурного відродження, який своїм словом, працею, ділом намагався утвердити образ Шевченка на скрижалях української культури. Переймаючись питанням вшанування пам'яті поета, виданням його творів, долею пам'ятника у Києві, сприяв утвердженню наукового шевченкознавства на західноукраїнських землях в кінці XIX – початку XX століття.

Література

1. Барвінський О. До святкування 50-ліття смерті Шевченка / О. Барвінський // Руслан. – 1910. – Ч. 232. – С. 1.
2. Барвінський О. З нагоди Шевченкових роковин / О. Барвінський // Руслан. – 1913. – Ч. 60. – С. 1.
3. Барвінський О. Кілька заміток до століття уродин Шевченка / О. Барвінський // Руслан. – 1913. – Ч. 250. – С. 1-2.
4. Барвінський О. Перше видане Шевченкових творів у Галичині / О. Барвінський // Руслан. – 1911. – Ч. 59. – С. 1-2.
5. Барвінський О. Проекти Шевченкового пам'ятника / О. Барвінський // Руслан. – 1914. – Ч. 66. – С. 1-2.
6. Барвінський О. Псевдокритики Шевченка / О. Барвінський // Руслан. – 1914. – Ч. 54. – С. 1-2.; Ч. 55. – С. 1-2.; Ч. 56. – С. 1.; Ч. 57. – С. 1-2.
7. Барвінський О. Спомини з мого життя / Упор. А. Шацька, О. Федорук; ред. Л. Винар, І. Гирич. – К. : Смолоскип, 2004. – 528 с.
8. Барвінський О. Спомини з мого життя / Упор. А. Шацька; коментар Б. Янишина; ред. Л. Винар, М. Жулинський. – К. : ВД «Стилос», 2010. – 1120 с.
9. Барвінський О. Шевченкові поминки колись а нині / О. Барвінський // Руслан. – 1900. – Ч. 79. – С. 1.
10. Барвінський О. Шевченкові роковини / О. Барвінський // Руслан. – 1908. – Ч. 44. – С. 1.
11. Барвінський О. Шевченкові роковини / О. Барвінський // Руслан. – 1909. – Ч. 38. – С. 1.
12. Барвінський О. Як пізнала Т. Шевченка в 60-их рр. XIX ст. тернопільська гімназійна молодь / О. Барвінський // Руслан. – 1911. – Ч. 54. – С. 1.
13. Барвінський О. Як то колись святкували Русини у Львові Шевченкові роковини? / О. Барвінський // Руслан. – 1911. – Ч. 55. – С.
14. Нагачевська З. Виховно-освітній потенціал «жіночої» Шевченкіани (західноукраїнські землі кінця XIX ст. – 1930-х рр.) [Електронний ресурс] / З. І. Нагачевська. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/8872/97/>
15. Райківський І. Раннє народовство та поширення етноніму «Україна» у Східній Галичині (1860-ті роки) [Електронний ресурс] / І. Райківський // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2003. – № 9. – С. 48-62. – Режим доступу : <http://www.gallart.narod.ru/galicia/gal9-2003-raykiv.htm>
16. Стеблій Ф. Отець Гнат Рожанський – діяч «Просвіти» / Феодосій Стеблій // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : Збірник наукових праць. Випуск 19. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010. – С. 388-393.

Ольга Меленчук

Т. ШЕВЧЕНКО В МЕМУАРНОМ И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ А. БАРВИНСКОГО

Аннотация. В статье сделан обзор материалов публициста, издателя, общественного деятеля А. Барвинского, посвященных Т. Шевченко. В частности приняты во внимание публикации в газете «Руслан», в которой достаточно широко представлена шевченкиана А. Барвинского. Акцентируется внимание и на воспоминаниях публициста, в которых освещается общественно-политическая и культурная жизнь западноукраинских земель конца XIX века. В них автор отмечает, что большое влияние на пробуждение национального сознания галицкой молодежи оказало творчество Т. Шевченко, особый отпечаток оно оставило на деятельности украинских общин. Выяснено, что шевченковская тематика

в мемуарах А. Барвинского является одной из центральных. Это дает возможность полностью постичь шевченковедческое наследие исследователя. Проанализированные публикации доказывают, что А. Барвинский выступает в двух ипостасях: как популяризатор жизни и творчества Т. Шевченко, а также как издатель его произведений.

Ключевые слова: «Руслан», «Громада», популяризатор, издатель, реферат, «Львовский боян», могила, рукописный.

Olga Melenchuk.

T. SHEVCHENKO IN MEMOIR AND JOURNALISTIC HERITAGE OF O. BARVINSKY

Summary. The article presents an overview of the materials of publicist, publisher, public figure A. Barvinsky that are dedicated to Taras Shevchenko. In particular, we pay attention to the publication in the newspaper «Ruslan», where A. Barvinsky's Shevchenkiana is widely represented. The emphasis is placed on the memories of publicist, in which social, political and cultural life of Western lands of the end of the nineteenth century is highlighted. In these publications the author points out that Shevchenko's creative works had a great influence on the awakening of national consciousness of Galician youth, it left a special mark on the activities of Ukrainian communities. It was found that Shevchenko's theme is central in memoirs of A. Barvinsky. This fact gives us a chance for fully understanding the heritage of the researcher. The publications under analysis show us that A. Barvinsky acts in two ways: as a promoter of the life and works of Taras Shevchenko, and as a publisher of his works.

Key words: «Ruslan», «Community», promoter, publisher, abstract, «Lviv bojan», grave, manuscript.

Стаття надійшла до редакції 21.01.2014 р.

Меленчук Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, асистент кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.